

Mantrailing – a hobbitól a hivatásos személykeresésig

A köztudatban gyakran él az a kép, hogy ha valaki eltűnik, a kutyás keresőcsapatok rövid időn belül megtalálják – ám kevesebbet beszélünk arról, mi az a módszer, amely a kutya ösztönös keresési képességét szervezett, csapatmunkára alkalmas rendszerre formálja. Ez a mantrailing. De hol húzódik a határ játék és hivatás között? Cikkünkben a kezdetektől a profi szintig követjük végig ezt a különleges tevékenységet.

A klasszikus nyomkövetés során a kutya feladata, hogy a talajon hagyott nyomot pontosan, lépésről lépésre kövesse. Ezzel szemben a mantrailing során a kutya nagyobb szabadságot kap: nem a nyom precíz lekövetése a cél, hanem az adott személy mielőbbi felkutatása. Ennek érdekében a kutya a környezeti viszonyokhoz alkalmazkodva dolgozik, és nemcsak a talajon, hanem a levegőben terjedő szagokat is felhasználja. Így előfordulhat, hogy nem követi szigorúan a nyomvonalat, hanem – ahol a körülmények ezt lehetővé teszik – lerövidíti azt. Fontos hangsúlyozni, hogy a mantrailing és a nyomkövetés nem egymás versenytársai. Sokkal inkább egymást kiegészítő módszerek, amelyek közül az adott helyzet dönti el, melyik bizonyul hatékonyabbnak.

Bár maga az elnevezés modern, a módszer gyökerei messzire nyúlnak vissza. Már a középkorban is alkalmaztak kutyákat emberek felkutatására: a forrá-

sok szerint az angol vérebekeket például a skót szabadságharc vezéralakja, *William Wallace* felkutatására is bevetették. A vadászatban is régóta ismert az a gyakorlat, amikor a kutya a sebzett vad szagát követi, amit vadászberkekben utánkeresésnek neveznek.

Egy éve Magyarországon az önkéntes nyomkövetőknek is rendőrségi vizsgát kell tenniük. Mozgósításuk egy belső riasztási rendszeren keresztül történik

A mantrailing hatékonyságának alapja a kutya rendkívüli szaglóképessége. Az emberi test folyamatosan mikroszkopikus méretű részecskéket bocsát ki mintegy „szagfelhőt” létrehozva, amelyek a környezetben lerakódva vagy a levegőben terjedve hosszabb ideig követhetők

maradnak. A kutya – akár csak egy vadászó farkas – képes ezt az egyedi szagképet felismerni, megkülönböztetni másokétól, és nagy biztonsággal követni. A jól képzett kutya erdőben, mezőn, de akár burkolt, városi környezetben is képes dolgozni, pedig ott a klasszikus nyomok kevésbé maradnak meg. Munkája során figyelmen kívül hagyja a zavaró szagokat, és a számára releváns szagmintára koncentrálna.

Mindez a kutya természetes viselkedéséhez köthető: ragadozó fajként a túléléséért évezredek óta azon múlt, mennyire hatékonyan tudta követni zsákmányát. A mantrailing ezt az ösztönrendszert használja ki, ezért a kutya számára a feladat belső késztetéséből fakadó tevékenység is.

Kapcsolatépítés kutya és gazda közt

Az önfeledt kikapcsolódást és a gazdi-kutya kapcsolat elmélyítését is segíti a családi kutyázásban a mantrailing. A személykövetés hobbi formájáról az EgyüttEB oktatóit, *Szabó Andrea Klárát* és *dr. Varga-Nagy Adrienn*t kérdeztük.

A mantrailing egyik legnagyobb előnye, hogy nem igényel semmilyen előképzettséget sem a kutya, sem a gazda részéről. A foglalkozás ráadásul rendkívül rugalmas: nem helyhez kötött, ezért erdőben, mezőn vagy akár városi közegben is gyakorolható. Eszközigénye is minimális, mindössze egy jól illeszkedő hámról és egy hosszú pórázra van szükség.

A hangsúly ugyanakkor nem a kutya „tanításán”, sokkal inkább a gazda fejlesztésén van. Ahogyan az oktatók fogalmaznak: „Ezen a foglalkozáson a gazdi tanul, a kutya pedig a veleszületett ösztöneivel érkezik.” A tréner feladata, hogy megtanítsa a gazdát a kutya jelzéseinek felismerésére és értelmezésére, hiszen a sikeres keresés kulcsa a csapatmunka.

Ez az ösztönös viselkedés minden kutyában jelen van, ezért a mantrailing nem kötődik fajtához, életkorhoz vagy különleges képességekhez.

Mantrailingnél a kezdeti sikerek alapja a jó szagmegkötő közeg, ezért erdőn-mezőn érdemes kezdeni. Pár alkalom után azonban csendesebb városi utcákon folytatható a nyomkövetés

A kutya a szagminta követése közben negatív jelzésekkel – például felemelt fejjel, lassuló tempóval vagy körzéssel – jelzi, ha egy-egy irányt kizár a szag hiánya miatt. A gazda feladata ezeket felismerni és teret adni a kutyának, hogy önálló döntéssel ismét a helyes nyomra találjon

– Kifejezetten szeretjük, ha minél színesebb a tréningre érkező kutyák fajtaválasztéka. Mindenkét a saját szintjéről tudunk elkezdni oktatni. Nincs olyan kutya, akit ne lehetne úgy aktivizálni, hogy az ne nyújtana neki örömet – hangsúlyozza Szabó Andrea Klára.

A közös munka során sok gazda egészen új oldaláról ismeri meg kutyáját. Andrea saját tapasztalata így foglalható össze:

– Láttam a kutyámat kinyílni, ledöbentett, hogy a benne lévő fantasztikus képesség a szemem láttára bontakozott ki, és nekem kellett eljutnom odáig, hogy lássam és értsem, mit csinál. Majd a közös cél érdekében elkezdtünk csapatként működni.

A hobbi szintű személykövetés képzése egymásra épülő lépésekből áll. Az alapkurzuson a kutya kezdetben játékos formában a saját gazdáját keresi meg. Ez a motiváció később fokozatosan átvezethető az idegen személyek követésére.

– Az alapkursus végére a kutya már képes egy számára ismeretlen személyt megtalálni, kezdetben könnyebb, természetes környezetben, majd enyhén zsúfolt városi környezetben is – magyarázza Dr. Varga-Nagy Adrienn.

Haladószinten a tréning során megjelennek zavaró tényezők és úgynevezett komponens feladatok. Ide tartozhat például mozgó személy keresése, vagy a térbeli nehezítések – szintkülönbségek, épületek, városi akadályok – beépítése a munkába. A magasabb szinteken már az úgynevezett „időkiesés” is megjelenik, amikor a kutyának egy korábban lefektetett, időközben „hűlő” nyomon kell elindulnia.

Fontos azonban kiemelni, hogy a hobbi mantrailing célja nem a professzionális

Gránicz Csaba két mosómedvekopójával Alfával és Dankennel

mentőmunka, hanem az élmény és az együttműködés. A közös feladatmegoldás, a sikeres keresések és a folyamatos fejlődés mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a kutya és gazdája között mélyebb, tudatosabb kapcsolat alakuljon ki, mely egyszerre nyújt szellemi kihívást, mozgást és közös élményt.

Önkéntes és hivatásos keresők

A mantrailing hazai meghonosításában meghatározó szerepet játszó Gránicz Csaba nemcsak oktatóként, hanem aktív bevetési koordinátorként is dolgozik. Rendőrségi háttérrel rendelkező szakemberként híd a civil mentőkutyás közösségek és a hatóság között, egyszerre lát rá a hobbi és a hivatásos személykövetés világára.

Tapasztalata szerint a két terület közötti különbségek a célokban és a képzés mélységében, követelményeiben is jelentősek.

A hobbi mantrailinggel szemben a hivatásos, bevethető keresőkutyás munka már egészen más szint. „Ott nincs olyan, hogy a kutya éppen nem működik. Mindegyik topon kell lennie” – fogalmaz a kiképző. Ehhez rendkívül magas tréningszám szükséges: a kutyának és vezetőjének heti több alkalommal gyakorolnia kell, hogy éles helyzetben is megbízhatóan teljesítsenek.

A szakember kiemeli, hogy a professzionális képzés során különösen nagy hangsúlyt kap a kutya motivációjának fenntartása.

– Figyelni kell arra, hogy a belső motivációja mindig magas legyen. Olyan hely-

A mantrailing foglalkozásokon szükség van egy 5 méteres pórásra, egy hámrá, a bújó szagmintájára és jutalomfalatra

Az utolsó sikerélményt kiadós jutalommal honorálhatjuk

zetekben is dolgoznia kell, amikor számára kevésbé ideálisak a körülmények, például erős zavaró ingerek között vagy kedvezőtlen időpontban. Ugyanilyen fontos a pontos munkavégzés: ha a kutya hajlamos eltérni a nyomvonalától, ezt célzott tréningekkel korrigálják.

A hivatásos szint eléréséhez Gránicz Csaba szerint a gazda a „szűk keresztmetszet”. A jelentkezők közül hosszabb időn

keresztül figyeli azokat, akik alkalmasak lehetnek erre a munkára.

– Nem úgy van, hogy valaki jelentkezik, és felvesszük. Inkább én választok. Évek munkája, mire kiderül, ki az, aki valóban alkalmas erre a munkára – mondja. – A kiválasztásnál nemcsak a szakmai rátermettség számít, hanem az is, hogy az illető képes-e csapatban dolgozni, és vállalja-e az ezzel járó lemondásokat.

A képzés több lépcsőből áll. A jelöltek először hobbiszinten sajátítják el az alapokat, majd különböző vizsgákon kell megfelelniük. Ma már a rendőrségi minősítés is elengedhetetlen feltétel ahhoz, hogy valaki bevethető legyen. A teljes folyamat – egy megfelelő adottságú kutya esetében – akár két évet is igénybe vehet, de ez csak akkor reális, ha a képzés szakszerű irányítás mellett történik. „Egy kezdő gazdának az első kutyájával ez gyakran hosszabb idő, hiszen neki magának is rengeteget kell tanulnia” – teszi hozzá.

A bevetések szervezeten, csapatmunkában zajlanak. Egy-egy eltűnt személy keresésénél soha nem egyetlen kutya dolgozik, hanem több egység összehangolt munkája szükséges. A riasztás általában a rendőrségtől érkezik, majd a helyszíni parancsnokokkal együttműködve a koordinátor – sok esetben maga Gránicz Csaba – szervezi meg a kutatást. A keresés során folyamatos az információcsere, a területek felosztása és az újabb nyomok ellenőrzése.

A személykövető kutyák külön kategóriát képviselnek a mentőkutyák között. A

kutyák kiválasztásánál ugyan vannak preferált fajták – például kopók, vérebec vagy vizslák –, de a szakember hangsúlyozza: nem a fajta a döntő. „A legfontosabb a belső motiváció, a jó szocializáció és az együttműködési készség.” A gyakorlatban előfordulnak meglepő példák is: mentett keverékek vagy akár őrző-védő típusú fajták is kiválóan teljesíthetnek.

A munka lelki oldala sem elhanyagolható. Az önkéntes mentőkutyások gyakran találkoznak nehéz, olykor tragikus helyzetekkel.

– Erre nem lehet előre felkészülni – mondja Csaba –, van, aki azt hiszi, erős lesz, és mégsem az, más pedig meglepően jól kezel.

A kutyák reakciói is eltérőek: van, amelyik kerüli az elhunyt személyek szagát, míg másokat kifejezetten vonz. Ezeket a viselkedéseket a képzés során megfigyelik és figyelembe veszik a munkában is.

Ma Magyarországon több száz kutya vesz részt különböző szintű mantrailing képzésekben, közülük azonban csak töredékük jut el a bevethető szintig. Ez jól mutatja, hogy míg a mantrailing mint hobbi élményalapú, közösségi tevékenység, addig a személykövetés hivatásos szinten az egyik legösszetettebb és legnagyobb felkészültséget igénylő kutyás szakág. A különbséget elsősorban a képzés intenzitása, a követelmények szintje és a tét adja – de az alap minden esetben ugyanaz: a kutya képessége és az emberrel való együttműködése.

Mravik Henriett

A mantrailing (man: ember, trailing: nyomkövetés) olyan keresési tevékenység, amely során a kutya és vezetője egy konkrét személy egyedi, csak rá jellemző szagát követi. A nyomkereséssel szemben a mantrailinges kutya nem követi szigorúan a keresett személy nyomvonalát, hanem – ahol a környezeti feltételek ez lehetővé teszik – a kutya az ősi vadászösztöneire hagyatkozva levágja, lerövidíti az utat, hogy mielőbb elérhesse a „prédát”. A módszer így kiválóan alkalmas elveszett, eltűnt személyek felkutatására. A módszer megszervezése és szélesebb körű elterjesztése az amerikai Kevin J. Kocher nevéhez köthető, aki a 2000-es évek elején a feleségével együtt kidolgozta az úgynevezett Kocher-módszert (The Kocher Method, TKM). Ez a képzési rendszer jelentős hatással volt a mantrailing modern oktatására, és világszerte hozzájárult ahhoz, hogy a technika egységesebb formában terjedjen el.